

COOKIEET ELI EVÄSTEET JA ONLINE-MITTAUS

Cookiesta eli evästeistä on keskusteltu paljon julkisuudessa ja erilaisilla online-forumeilla, ja cookiet näyttävät herättävän pelkoa Internet-käyttäjien keskuudessa. IAB:n mittaustyöryhmä on koonnut IAB:n verkkosivuille asiatietoa cookeista, mitä ne todella ovat ja mihin niitä käytetään, toisaalta hälveentääkseen aiheettomia epäilyjä niitä kohtaan mutta toisaalta myös muistuttaaakseen, miten niistä tulee lainmukaisesti tiedottaa kaikissa niissä verkkopalveluissa, jotka niitä hyödyntävät.

Cookie numeroi käyttäjän

Cookien käyttötarkoitus online-mittauksen yhteydessä on "numeroida" käyttäjä, jotta voidaan laskea eri kävijöiden määriä, vierailutiheyksiä palvelussa, uusien ja paluukävijöiden määriä yms. Näitä tietoja tarvitaan sekä ilmoitusmyynnin perusteeksi, jotta voidaan hinnoitella tarjottava ilmoitustila oikein mainostajia varten, että myös palvelun kehittämiseksi.

Vaikka tästä numeroinnista usein kutsutaan nimitystä "käyttäjien identifiointi", ei cookie sellaisenaan mitenkään tunnista käyttäjää, tai paljasta tämän henkilöllisyyttä tai mitään muitakaan tietoja, vaan cookie ainoastaan ikään kuin antaa numerolapun selaimelle. Itse käyttäjä säilyy kuitenkin edelleen täysin anonyyminä, vaikka cookeja käytetään – ellei käyttäjä muulla tavoin esim. rekisteröitymällä palveluun luovuta henkilötietojaan.

Cookielle annetaan jokin arvo, joka voi olla esim. muotoa 1193389123 eli pelkkä numerojono, tai esim. kirjaimien ja numeroiden yhdistelmä, kuten f50a2eee39128f7e8b45d23073543858. Cookie tallentuu käyttäjän koneelle omaan kansioonsa, ja kun samalta selaimelta otetaan yhteyttä samaan verkkopalveluun, selain pyytää aiempaa cookieta ja olemassaolevan cookien perusteella tunnistaa käyttäjän samaksi, joka on aiemmin vierailut ko. palvelussa.

Cookien avulla verkkopalvelu voi muokata myös palvelun sisältöä käyttäjän preferenssien mukaisesti, esim. säilyttää valitun kielivalinnan tms. Monien verkkopalvelujen sisältöä voidaan räätälöidä käyttäjän mieltymysten mukaisesti, esim. valita teemoja, sisältöä yms. käyttäjän omien valintojen mukaan, ja cookien avulla nämä tiedot ovat valmiiksi oikein, kun cookien avulla tunnistetaan käyttäjän paluu palveluun. Toinen vaihtoehto tunnistaa käyttäjä olisi pakollinen sisäänkirjoittautuminen tunnuksen ja salasanan avulla, mutta cookie-toiminto usein palvelee silloin samaa asiaa, ja palautuvan cookien avulla tiedetään tarjota käyttäjälle oikea sisältö ilman mitään sisäänkirjoittautumista. Näitä toimintoja voi testaila vaikkapa Amazonin verkkokaupassa vieraillessaan tai hakukoneiden räätälöityjä palveluja kokeillessaan. Jos käyttäjä poistaa selaimestaan cookiet, palvelujen etusivut näyttävät aivan erilaisilta, kuin jos cookiet ovat tallennettuna ja niiden avulla palvelun sisältöä on muokattu käyttäjän omien mieltymysten mukaisesti.

Online-mittauksen tiedonkeruussa ei ole mitään "salaista" tai mystistä

Cookiet selitetään usein asiantuntemattomissa verkkokeskusteluissa ihmisten verkkokäyttäytymisen "vakoiljoiksi, jotka keräävät käyttäjän tietämättä hänestä tietoja talteen". Tällöin ei ehkä ole ajateltu sitä, miten Internet toimii, ja että Internet ei voi lainkaan toimia ilman tietynlaista tietojen jatkuvaa vaihtamista käyttäjien ja verkkopalvelujen välillä. Sillä toisin kuin esim. muut joukkoviestimet, vastaanottaja ei Internetissä ole vain passiivinen kuluttaja, joka vastaanottaa joukkoviestimen sanomia tai lähetysvirtaa, vaan Internetissä käyttäjä kaiken aikaa aktiivisesti itse käy dialogia verkkopalvelujen kanssa ja itse kutsuu niistä tietoa. Eli käyttäjä lähettää kaiken aikaa selaimellaan kutsuja, pyytää verkkopalveluista sivuja luettavakseen, ja näiden kutsujen yhteydessä on tietysti myös lähetettävä tieto, kuka kutsuu ja mitä sisältöä, jotta voidaan palauttaa käyttäjälle hänen haluamansa sivu.

Siten jokainen käyttäjän klikkaus tai Internet-osoitteen (URL:in) kirjoitus selaimen aiheuttaa kutsun, joka sisältää kutsutun sivun tarkan osoitteen ja käyttäjän IP-numeron, johon pyydetty sivu palautetaan. Kutsun yhteydessä lähtevät esim. seuraavanlaiset tiedot:

```
2007-09-14 01:19:24 81.197.9.171 GET /Default.htm 200
Mozilla/4.0+(compatible;+MSIE+5.0;+Windows+98;+DigExt) -
http://www.google.fi/search?q=online+mittaus&ie=ISO-8859-1&hl=fi&lr=
```

Kutsussa ovat mukana siten sekunnin tarkkuudella hetki, jolloin sivu on kutsuttu, käyttäjän IP-numero, johon pyydetty sivu palautetaan, pyydetty sivu, tietoja kutsun lähettäjän selaimesta ja käyttöjärjestelmästä, sekä vielä linkki, jota käyttäjä on klikannut, tässä tapauksessa Google.fi:n hakutulokset hakufraasista "online mittaus". Kaikki nämä tiedot voidaan tallentaa palvelimelle, jolla ylläpidetään verkkopalvelun sivuja, ja myös samat tiedot voidaan kerätä 3. osapuolen mittauspalvelimelle, jos verkkopalvelu käyttää jotain ulkoistettua mittauspalvelua. Mutta vaikka mitään ulkoistettua mittauspalvelua tai online-mittausta ei siis käytettäisi, samat tiedot saadaan kerättyä verkkopalvelun omalta palvelimelta sen omista lokitiedostoista, joskaan sinne eivät kirjaudu välimuisteista (esim. Internet-operaattorien proxy-palvelmilta) ladatut sivut.

Selainpohjainen online-mittaus ei siis ole sen salaisempaa tai mystisempää kuin tavanomainen lokitiedon keruu palvelimilta, ja kertyneen lokitiedon analysointia erilaisten ohjelmistojen avulla, jotka esim. esittävät jakaumina ja graafisina esityksinä liikennemäärät, suosituimmat sivut, selainjakaumat jne. Huomionarvoista on, ettei käyttäjätiedon tallentumiseen vaikuta mitenkään se, hyväksyykö käyttäjä cookiet tai ei. Jos selain hyväksyy cookien, saadaan em. tietueisiin liitettyä myös käyttäjän cookie, jolloin voidaan esim. laskea vaikkapa kävijäfrekvenssi, kuinka moneen kertaan cookiella tunnistettu käyttäjä on vaikkapa viikon aikana vierailut palvelussa, ja raportoida myös

näitä jakaumia. Jos cookieta ei saada, voidaan kuitenkin edelleen analysoida kaikkea muuta tietoa.

Näin ollen siis cookie ei ole online-mittauksen varsinainen tiedonkerääjä, vaan ainoastaan se "numerolappu", joka voidaan liittää joka tapauksessa kerättävään tietoon. Ja hyväksymällä tai hylkäämällä cookien käyttäjä ei voi vaikuttaa siihen, kerätäänkö palvelun käytöstä tietoja vai ei – sitä kerätään joka tapauksessa.

1. osapuolen ja 3. osapuolen cookiet

1. osapuolen cookie tarkoittaa, että cookieta tarjoaa se verkkopalvelu, jossa käyttäjä vierailee ja jolta tämä kutsuu sivuja. Verkkomediat muodostuvat toisaalta usein useammasta eri domainista, jolloin tulee tarve selvittää saman yhtiön eri domainien tavoittama nettoyleisö, ja toisaalta mediasuunnittelun lähtökohta on sen selvittäminen, kuinka paljon nettokontakteja tavoitetaan eri mediayhdistelmillä. Tällöin tarvitaan 3. osapuolen cookieta, jolloin esimerkiksi verkkopalvelun sivua ladatessaan käyttäjä kutsuu samalla myös 3.osapuolen mittauspalvelinta, ja saa tältä 3. osapuolen cookien. 3. osapuolen cookie mahdollistaa sen, että voidaan laskea, kuinka paljon eri käyttäjiä tavoittavat yhdessä verkkopalvelut A, B ja C. Nettokontaktien laskenta eri verkkopalvelujen käyttäjistä on mediasuunnittelun perusta.